

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

มะขามหวานเป็นพืชเศรษฐกิจของจังหวัดเพชรบูรณ์ ที่ทำรายได้ให้กับเจ้าของสวนอย่างมาก ถือได้ว่าเป็นผลิตผลทางการเกษตรที่มีชื่อเสียงของจังหวัด มีการเพาะปลูกในทุกอำเภอของจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยเฉพาะในเขตอำเภอเมืองมีการปลูกมะขามหวานมากที่สุดในจังหวัด จากสถิติในปี พ.ศ. 2545 มีพื้นที่การปลูกมะขามหวานทั้งหมด 20,699 ไร่ มีปริมาณผลผลิตจำนวน 9,688 ตัน พันธุ์มะขามที่นิยมปลูกมีทั้งหมด 7 ชนิด ได้แก่ มะขามสีทอง มะขามศรีชมภู มะขามหมื่นจง มะขามขันตี มะขามน้ำผึ้ง มะขามอินทผาลัม และมะขามประกายทอง (สำนักงานเกษตร : 2545) มะขามแต่ละชนิดจะมีราคาจำหน่ายที่แตกต่างกันแล้วแต่ความนิยมและคุณภาพของมะขามหวานแต่ละชนิด ตลอดจนถึงปริมาณมะขามหวานในตลาดขณะนั้นว่ามีจำนวนมากน้อยกับความต้องการของตลาด

เนื่องจากปริมาณมะขามหวานในตลาดมีจำนวนมาก ดังนั้นมะขามหวานที่ไม่ได้คุณภาพตามความต้องการของตลาดมักจะถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลางที่รับซื้อ หากจะเก็บไว้เพื่อชะลอราคาให้สูงขึ้นก็ไม่สามารถที่จะเก็บไว้ได้นานเพราะจะทำให้มะขามหวานขึ้นรา จนเกิดความเสียหายกับเกษตรกรผู้ปลูกมะขามหวาน ด้วยเหตุนี้จึงมีการคิดค้นกรรมวิธีต่าง ๆ ที่จะเก็บรักษา มะขามหวานได้นานยิ่งขึ้น และมีหลากหลายรูปแบบให้ผู้บริโภคได้เลือกซื้อ จึงเกิดกลุ่มอาชีพในการผลิตมะขามหวานแปรรูปในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ มะขามแช่อิ่ม มะขามคลุก มะขามกวน มะขามแก้ว แยมมะขาม และน้ำมะขาม เพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตผลการเกษตรชนิดนี้

ปัจจุบันมีการรวมกลุ่มเกษตรกรทำการผลิตมะขามหวานแปรรูปโดยได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ ได้คัดเลือกสินค้ามะขามหวานแปรรูปให้เข้าร่วมโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ให้กับสินค้าชนิดนี้ให้เป็นที่รู้จักกันแพร่หลายมากขึ้น จนกลายเป็นสินค้าประเภทของฝากประจำจังหวัดเพชรบูรณ์

ดังนั้นในการศึกษารุ่นนี้จึงเป็นการศึกษาผลตอบแทนจากการลงทุนในการผลิตมะขามหวานแปรรูป โดยศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยมุ่งที่จะศึกษาถึงผลตอบแทนจากการลงทุนของผู้ผลิตว่าคุ้มกับเงินที่ลงทุนไปหรือไม่ เพื่อเป็นแนวทางที่จะสนับสนุนและส่งเสริมอาชีพการผลิตมะขามหวานแปรรูปสำหรับเกษตรกร และผู้ที่สนใจจะลงทุนในการผลิตสินค้าชนิดนี้

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาดัชนีทุนและผลตอบแทนของการผลิตมะขามหวานแปรรูปของกลุ่มเกษตรกรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์
2. เพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจจะลงทุนในการผลิตมะขามหวานแปรรูป

ขอบเขตและวิธีการศึกษา

1. ขอบเขตการศึกษา

ในการค้นคว้าแบบอิสระครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการผลิตมะขามหวานแปรรูป เริ่มตั้งแต่การผลิต การบรรจุหีบห่อ และการจัดจำหน่าย โดยทำการศึกษาจากกลุ่มเกษตรกร ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ที่ผลิตมะขามหวานแปรรูป เฉพาะกลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์เท่านั้น

2. วิธีการศึกษาและเก็บข้อมูล

2.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยทำแบบสอบถาม สัมภาษณ์กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตมะขามหวานแปรรูป และผู้นำกลุ่มเกษตรกรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยใช้วิธีสัมภาษณ์ 2 วิธี คือ ใช้แบบสอบถามที่จัดเตรียมขึ้น และสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลตรงจุดที่อยากจะศึกษาซึ่งไม่มีในแบบสอบถาม โดยใช้ตัวอย่างจากกลุ่มเกษตรกรที่ผลิตมะขามหวานแปรรูปในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 8 กลุ่ม (สำนักงานพัฒนาชุมชน : 2545)

2.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยการรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ วารสาร บทความ เอกสารรายงานการศึกษา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงการศึกษาข้อมูล ทางสถิติจากหน่วยงานราชการต่าง ๆ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะวิเคราะห์เชิงพรรณนา โดยใช้ข้อมูลจากแบบสอบถาม และจากการสังเกตขณะออกทำการสำรวจมาประกอบเข้ากับเอกสารและบทความต่าง ๆ ที่ได้ศึกษาค้นคว้าในขั้นต้นมาช่วยในการวิเคราะห์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ ค่าเฉลี่ยและร้อยละ เช่น การหาต้นทุนการผลิตมะขามหวานแปรรูปเฉลี่ย และการหาผลตอบแทนของการผลิตมะขามหวานแปรรูปโดยคำนวณอัตราส่วนกำไรต่อต้นทุน อัตราส่วนของกำไรต่อยอดขายและอัตราส่วนผลตอบแทนจากการลงทุน

นิยามศัพท์

คำศัพท์ที่สำคัญในการจัดทำงานค้นคว้าแบบอิสระ ประกอบด้วย

มะขามหวานแปรรูป หมายถึง การนำมะขามหวานมาผ่านกรรมวิธีการผลิตต่าง ๆ เพื่อเป็นการถนอมอาหาร สามารถเก็บไว้ได้นานขึ้น มีทั้งหมด 6 ประเภท ได้แก่ มะขามเชื่อม มะขามคลุก มะขามกวน มะขามแก้ว แยมมะขาม และน้ำมะขาม

กลุ่มเกษตรกร หมายถึง เกษตรกรรายย่อยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ที่รวมกลุ่มกัน เพื่อทำการผลิตมะขามหวานแปรรูป ในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

ผลตอบแทนจากการลงทุน (Return on Investment) หมายถึง อัตราส่วนที่เกิดจากการเปรียบเทียบระหว่างกำไรที่เกิดขึ้นหลังหักค่าใช้จ่ายต่าง ๆ แล้วเทียบกับสินทรัพย์ถาวรที่ใช้ในการผลิต (เบญจวรรณ รัชส์สุธี : 2530)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1. ทำให้ทราบถึงต้นทุน และผลตอบแทนของการผลิตมะขามหวานแปรรูปของกลุ่มเกษตรกรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์
2. เพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจในการลงทุนผลิตมะขามหวานแปรรูป